

Organizacje pozarządowe ochrony praw człowieka

Tomasz A. Winiarczyk

pojęcie **organizacja pozarządowa** nie jest równoznaczne z pojęciem *organizacja społeczna*, np. związek zawodowy jest organizacją społeczną, lecz nie jest organizacją pozarządową

organizacja pozarządowa

- ❑ ang. *non-government organization*
  - popularny skrót NGO
- ❑ organizacja działająca na rzecz wybranego interesu i nie działająca w celu osiągnięcia zysku
- ❑ ogół NGO nazywa się trzecim sektorem

W polskim prawie definicję ustawową organizacji pozarządowej zawiera art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, zgodnie z którym **organizacjami pozarządowymi są, nie będące jednostkami sektora finansów publicznych, w rozumieniu przepisów o finansach publicznych, i nie działające w celu osiągnięcia zysku, osoby prawne lub jednostki nieposiadające osobowości prawnej utworzone na podstawie przepisów ustaw, w tym fundacje i stowarzyszenia, przy czym niektórych przepisów ustawy nie stosuje się do fundacji publicznych i fundacji partii politycznych.**

prawa człowieka

- ❑ prawa powszechne o charakterze podstawowym
- ❑ ich źródłem jest godność człowieka
- ❑ mają charakter przyrodzony, niezbywalny i niepodzielny
- ❑ przysługują jednostce w jej kontaktach z państwem
- ❑ działają tylko w stosunkach wertykalnych (czyli w relacji jednostka–państwo)

formy organizacji pozarządowych w Polsce

- ❑ **STOWARZYSZENIE** – osoba prawna; **dobrowolne, samorządne, trwale zrzeszenie o celach niezarobkowych**
  - prawo tworzenia przysługuje obywatelom polskim mającym pełną zdolność do czynności prawnych i nie pozbawionym praw publicznych
  - opiera swoją działalność na pracy społecznej członków; do prowadzenia swych spraw może zatrudniać pracowników
  - podlega obowiązkowi wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego
- ❑ **FUNDACJA** – osoba prawna; **zespół środków majątkowych ustanowiona dla celów społecznie użytecznych**
  - fundator ustala statut fundacji, określający jej nazwę, siedzibę i majątek, cele, zasady, formy i zakres działalności fundacji, skład i organizację zarządu, sposób powoływania oraz obowiązki i uprawnienia tego organu i jego członków
  - podlega obowiązkowi wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego

PRZEGLĄD ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH (NGO) ZAJMUJĄCYCH SIĘ OCHRONĄ PRAW CZŁOWIEKA

Helsińska Fundacja Praw Człowieka

- ❑ **powstanie:** 1989 z inicjatywy Komitetu Helsińskiego
  - Komitet Helsiński w Polsce powstał w okresie stanu wojennego jako organizacja podziemna
  - w 1983 Komitet przygotował swój pierwszy raport, "Polska w okresie stanu wojennego"
  - Fundacja należy do Międzynarodowej Helsińskiej Federacji na rzecz Praw Człowieka
- ❑ **główne zadania:**
  - edukacja w zakresie ochrony praw człowieka
  - monitorowanie działalności rozmaitych instytucji, od których zależy poziom praworządności w Polsce
  - aktywne działania na rzecz ochrony praw jednostki
- ❑ **główna siedziba:** Warszawa

 **HELŚIŃSKA FUNDACJA
PRAW CZŁOWIEKA**

Helsińska Fundacja Praw Człowieka

Niektórzy członkowie HFPCz:

- ❑ Marek Nowicki – pierwszy prezes
- ❑ Teresa Bogucka, Jerzy Ciemniowski, Marek Edelman, Zbigniew Hołda, Jacek Kurczewski, Ewa Łętowska, Wojciech Maziarski, Marek Antoni Nowicki, Danuta Przywara, Andrzej Rzepliński, Marek Safjan, Stefan Starczewski.

Helsińska Fundacja Praw Człowieka

SZCZEGÓLNE FORMY DZIAŁALNOŚCI

- ❑ aktywne działania na rzecz ochrony praw jednostki przez prowadzenie ważnych spraw sądowych w ramach Programu Spraw Precedensowych
- ❑ fachowe doradztwo w zakresie problemów dotyczących naruszeń praw osobistych i politycznych
- ❑ raporty na temat przestrzegania praw człowieka w Polsce
- ❑ fachowe doradztwo w zakresie realizacji programów edukacyjnych licznym organizacjom pozarządowym i instytucjom państwa (policja, wymiar sprawiedliwości, więziennictwo, straż graniczna itp.)
- ❑ stała współpraca z Biurem Studiów i Analiz Sejmu oraz komisjami parlamentarnymi

Helsińska Fundacja Praw Człowieka

SZCZEGÓLNE OSIĄGNIĘCIA

- ❑ jedna z najbardziej doświadczonych i profesjonalnie działających organizacji pozarządowych zajmujących się prawami człowieka w Europie
- ❑ od 2007 r. HFPCz ma status konsultatywny przy Radzie Społeczno-Gospodarczej ONZ (ECOSOC)

Amnesty International

- ❑ **powstanie:** lipiec 1961
- ❑ **główne zadania:** zapobieganie naruszeniom fundamentalnych praw człowieka poprzez wszelkie pokojowe akcje obywatelskie
- ❑ **zasady działania:** pełna niezależność polityczna i finansowa oraz maksymalny obiektywizm
- ❑ **finansowanie:** głównie ze składek członkowskich i datków od indywidualnych osób; nie przyjmuje jakiegokolwiek pomocy rządowej, a przyjmowanie datków od przedsiębiorstw i innych organizacji podlega licznym obostrzeniom
- ❑ **główna siedziba:** Londyn
- ❑ wspierane obecnie ponad 7 mln osób w 150 krajach świata

Amnesty International

GŁÓWNE FORMY DZIAŁALNOŚCI

- ❑ organizowanie pisania listów do rządów krajów łamiących prawa człowieka
- ❑ publiczne rozgłaszanie informacji o takich naruszeniach
- ❑ realna pomoc finansowa i prawna poszkodowanym osobom
- ❑ edukacja nt. praw człowieka

Amnesty International w Polsce jest stowarzyszeniem, czyli masowym i demokratycznym ruchem współtworzonym przez ponad 7 000 członków i członkiń oraz dziesiątki tysięcy sympatyków. Obecne jest w Polsce od połowy lat 70. Struktura prawna powstała w 1989.

Amnesty International

SZCZEGÓLNE OSIĄGNIĘCIA

- ❑ laureatka Pokojowej Nagrody Nobla z 1977 roku za "wkład w umacnianie podstaw wolności, sprawiedliwości, a tym samym pokoju na całym świecie"
- ❑ nieoficjalnym hymnem organizacji jest piosenka "One" zespołu U2

Human Rights Watch

HUMAN
RIGHTS
WATCH

- powstanie:** 1988 z przekształcenia Helsinki Watch
  - w 1978 Helsinki Watch zostało założone przez Roberta L. Bernsteina, Aryeh Neiera (pierwszym dyrektorem) i Jeri Laber, w związku z realizacją postanowień KBWE
- główne zadania:** monitorowanie przestrzegania praw człowieka w różnych rejonach świata
- główna siedziba:** Nowy Jork
- wydziały:** 5 (Afryka, obie Ameryki, Azja, Bliski Wschód, obszar OBWE)
- HRW nie jest organizacją członkowską masową ale ekspercką – skupia się na lobbingu i pracy z mediami

Akt końcowy KBWE wymienia dziedziny zainteresowania ujęte w tzw. "koszykach":

1. Zagadnienia bezpieczeństwa Europy (koszyk pierwszy) obejmuje w części pierwszej katalog dziesięciu równorzędnych zasad. Część druga stanowi dokument określający środki służące budowaniu zaufania oraz wybrane aspekty bezpieczeństwa i rozbrojenia. Państwa NATO i ówczesnego Układu Warszawskiego 19 listopada 1990 podpisały w ramach KBWE pierwszy układ o redukcji broni konwencjonalnej. Pakt ten miał międzynarodowa moc obowiązującą.
2. Współpraca w zakresie gospodarki, nauki, techniki i ochrony środowiska (koszyk drugi) składa się z zaleceń współpracy w dziedzinie handlu, współpracy przemysłowej, nauki i technologii, ochrony środowiska. Znaczenie tego koszyka jest coraz większe gdyż centrum zainteresowania obejmują problemy gospodarczej transformacji i kwestie współpracy w basenie Morza Śródziemnego.
3. Współpraca w kwestiach humanitarnych i dziedzinach pokrewnych (koszyk trzeci) obejmuje cztery podstawowe zagadnienia: kontakty międzyludzkie, informacja, współpraca i wymiana w dziedzinie edukacji.
4. Kontynuowanie procesu Konferencji (koszyk czwarty) państwa–uczestnicy Konferencji zobowiązali się do kontynuowania współpracy organizując konferencje przeglądowe dla polepszenia bezpieczeństwa i zintensyfikowanie współpracy.

Human Rights Watch

GŁÓWNE FORMY DZIAŁALNOŚCI

- działalność monitorująca, misje śledcze, sporządzanie raportów, lobbing za prawami człowieka

POLA DZIAŁALNOŚCI

- obrona wolności słowa i przekonań, zwalczanie cenzury
- zapewnianie oskarżonym prawa do uczciwego procesu i ewentualnego azylu
- przeciwdziałanie zabójstwom politycznym
- zapobieganie torturom i arbitralnemu pozbawianiu wolności
- ochrona praw kobiet (w tym prawa do aborcji) i praw dziecka
- zwalczanie przekazywania broni reżimom i partyzantom naruszającym prawa człowieka

Human Rights Watch

SZCZEGÓLNE OSIĄGNIĘCIA

- 1997 współlaureatka Nagrody Nobla
- czołowa rola w doprowadzeniu do podpisania od 2008 Konwencji o zakazie użycia amunicji kasetowej

Polski Czerwony Krzyż

- powstanie:** 1919 roku jako Polskie Towarzystwo Czerwonego Krzyża
  - członek Międzynarodowego Ruchu Czerwonego Krzyża i Czerwonego Półksiężyca
- główne zadania:** działalność humanitarna
- główna siedziba:** Warszawa

KRS 0000225587

Polski Czerwony Krzyż

SIEDEM ZASAD:

- humanitaryzm
- bezstronność
- neutralność
- niezależność
- dobrowolność
- jedność
- powszechność

Polski Czerwony Krzyż

GŁÓWNE FORMY DZIAŁALNOŚCI

- udzielanie pomocy humanitarnej w czasie klęsk i wojen
- pomoc socjalna
- nauka pierwszej pomocy
- prowadzenie zabezpieczeń medycznych imprez masowych
- propagowanie idei honorowego krwiodawstwa
- rozpowszechnianie znajomości międzynarodowego prawa konfliktów zbrojnych
- poszukiwanie osób

Polski Czerwony Krzyż

SZCZEGÓLNE OSIĄGNIĘCIA

- międzynarodowy ruch czerwonego krzyża był trzykrotnie nagrodzony Nagrodą Nobla

Polska Akcja Humanitarna

- ❑ **powstanie:** 12 grudnia 1992 roku jako Fundacja EquiLibre; od grudnia 1994 roku jako PAH
- ❑ **główne zadania:** pomoc ludziom w sytuacjach kryzysowych w jak najszybszym uzyskaniu samodzielności i przyjęciu odpowiedzialności za własną przyszłość
- ❑ **zasada:** efektywne działanie z poszanowaniem godności człowieka oraz udzielanie pomocy bez względu na narodowość, rasę, religię czy stronę konfliktu
- ❑ **główna siedziba:** Warszawa
- ❑ **prezes:** Janina Ochojska

Polska Akcja Humanitarna

GLÓWNE FORMY DZIAŁALNOŚCI

1. Badanie i gromadzenie informacji o potrzebach pomocy;
2. Pozyskiwanie, przewóz i dystrybucję środków pomocy;
3. Tworzenie stałych i czasowych misji pomocy;
4. Tworzenie i wspieranie placówek pomocy;
5. Prowadzenie działalności wydawniczej i szkoleniowej;
6. Organizowanie imprez kulturalno-oświatowych i kampanii informacyjnych;
7. Organizowanie zbiorów publicznych;
8. Organizowanie konferencji i seminariów;
9. Prowadzenie edukacji humanitarnej i rozwojowej;
10. Organizowanie wypoczynku i czasu wolnego dla dzieci i młodzieży.

Polska Akcja Humanitarna

AKCJE

- ❑ wysyłanie w miejsce tragedii konwojów z darami pierwszej potrzeby – żywnością, lekami, sprzętem rehabilitacyjnym i innymi, najbardziej podstawowymi środkami niezbędnymi do przeżycia w sytuacji wojny czy katastrofy naturalnej

Polska Akcja Humanitarna

SZCZEGÓLNE OSIĄGNIĘCIA

- ❑ Za rok 2008 nagrodzona została Europejską Nagrodą Obywatelską Parlamentu Europejskiego
- ❑ Odznaczona odznaką honorową „Za Zasługi dla Ochrony Praw Człowieka” nadawaną przez Rzecznika Praw Obywatelskich

Centrum Praw Kobiet

- ❑ **powstanie:** 22 grudnia 1994 rejestracja
- ❑ **główne zadania:** pomoc kobietom w potrzebie
- ❑ **misja:** działanie na rzecz równego statusu kobiet i mężczyzn w życiu publicznym oraz w rodzinie
- ❑ **główna siedziba:** Warszawa
- ❑ **założycielka:** Urszula Nowakowska

Całodobowy telefon
dla kobiet ofiar przemocy **600 07 07 17**

Pamiętaj nic nie usprawiedliwia **przemocy**
Zadzwoń, jeśli czujesz się **zagrożona**

Wspierając nas pomagasz
kobietom i dzieciom
nr KRS: 0000188668
59 1020 1156 0000 7102 0059 9241

Centrum Praw Kobiet

GŁÓWNE FORMY DZIAŁALNOŚCI

- ❑ udzielanie porad i informacji z dziedziny prawa cywilnego, karnego i prawa pracy dla kobiet
- ❑ udzielanie porad psychologicznych kobietom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej
  - porady kobietom będącym ofiarami przemocy ze strony męża lub partnera, ofiarom przestępstw na tle seksualnym oraz kobietom doświadczającym mobbingu

Centrum Praw Kobiet

SZCZEGÓLNE OSIĄGNIĘCIA

- ❑ Brązowy Medal za długoletnią współpracę oraz za wybitne zasługi w dziedzinie realizacji ustawowych zadań Policji – został na wniosek KSP przyznany Urszuli Nowakowskiej – 2016
- ❑ Srebrny Medal Ministra Sprawiedliwości za osiągnięcia w pracy penitencjarnej na wniosek Zakładu Karnego w Lublińcu – 2015

La Strada

- ❑ **powstanie:** 28 lutego 1996 jako Fundacja Przeciwno Handlowi Kobietami; od 2006 Fundacja Przeciwno Handlowi Ludźmi i Niewolnictwu La Strada
- ❑ **główne zadania:** kierowanie ofiar do sieci organizacji pomocowych; informowanie kobiet i dziewcząt o potencjalnych zagrożeniach związanych z handlem ludźmi; uczynienie zjawiska handlu kobietami dostrzegalnym problemem społecznym
- ❑ **główna siedziba:** Warszawa

La Strada

GLÓWNE FORMY DZIAŁALNOŚCI

- ❑ program trzech kampanii:
  - prasowej i lobbingowej,
  - prewencyjno-edukacyjnej,
  - pomoc społeczna ofiarom handlu kobietami

La Strada

SZCZEGÓLNE OSIĄGNIĘCIA

- ❑ W 2004 MTV doceniając jej wkład w ochronę osób uprowadzonych przyznała jej nagrodę Free Your Mind

Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę

- ❑ **powstanie:** 1991 jako Fundacja Dzieci Niczyje (do 2016)
- ❑ **główne zadania:** ochrona dzieci przed krzywdzeniem oraz pomoc dzieciom krzywdzonym, ich rodzinom i opiekunom
- ❑ Telefon Zaufania dla Dzieci i Młodzieży 116 111
- ❑ **główna siedziba:** Warszawa
- ❑ **inicjatorka:** Alina Margolis-Edelman

Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę

GLÓWNE FORMY DZIAŁALNOŚCI

- ❑ badania i analizy poszerzające wiedzę o problemie krzywdzenia dzieci oraz stanowiące podstawę projektowanych działań
- ❑ udzielanie pomocy psychologicznej, medycznej i prawnej ofiarom krzywdzenia i ich opiekunom w placówkach prowadzonych przez Fundację
- ❑ działania na rzecz poprawy sytuacji dzieci uczestniczących w procedurach prawnych w charakterze świadków
- ❑ programy profilaktyki krzywdzenia dzieci przez dorosłych oraz rówieśników, m.in. program przeciwdziałania zagrożeniom dzieci w Internecie oraz program wsparcia rodziców przeżywających trudności w wychowaniu dzieci.
- ❑ organizowanie specjalistycznych szkoleń z zakresu problematyki dziecka krzywdzonego dla różnych grup profesjonalnych oraz zespołów interdyscyplinarnych

Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę

SZCZEGÓLNE OSIĄGNIĘCIA

- ❑ Odznaka Honorowa za Zasługi dla Ochrony Praw Dziecka (2014) nadawana przez Rzecznika Praw Dziecka

Lekarze bez Granic

- ❑ **powstanie:** 1971 (grupa francuskich lekarzy)
- ❑ **główne zadania:** dostarczanie opieki medycznej zarówno w przypadkach nagłych (działania zbrojne, epidemie), jak i w przypadku endemii chorób takich jak malaria
- ❑ **zasada:** wszyscy ludzie mają prawo do opieki medycznej, i że to prawo jest ważniejsze niż granice państwowe
- ❑ **główna siedziba:** Genewa

Lekarze bez Granic

DZIAŁALNOŚĆ

- ❑ działa w ponad 80 krajach całego świata, w szczególności w krajach Trzeciego Świata oraz w krajach ogarniętych wojną
- ❑ organizacja często protestowała na forum Narodów Zjednoczonych przeciw zbrodniom wojennym w imieniu ludności pozbawionej własnej oficjalnej reprezentacji jak w Czeczenii i Kosowie

Lekarze bez Granic

SZCZEGÓLNE OSIĄGNIĘCIA

- ❑ nagrodzeni Pokojową Nagrodą Nobla w 1999

bibliografia

- akty normatywne
- Wikipedia.pl
- strony internetowe organizacji